

การลดต้นทุนการปลูกข้าวเชิงพุทธวัฒนธรรม ในจังหวัดราชบุรี

Cost Reduction of Rice according to Buddhist culture in Ratchaburi Province

ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น

ผศ.เดช ชูจันอัด¹

ดร.ยุทธนา ปราณีต²

บทคัดย่อ

งานวิจัยชื่อว่า การลดต้นทุนการปลูกข้าวเชิงพุทธวัฒนธรรมในจังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) เพื่อศึกษารูปแบบและการจัดการการลดต้นทุนการผลิตข้าวในจังหวัดราชบุรี (2) เพื่อศึกษาการบูรณาการพุทธธรรมในการลดต้นทุนการผลิตข้าวในจังหวัดราชบุรี (3) เพื่อศึกษากระบวนการลดต้นทุนการปลูกข้าวเชิงพุทธวัฒนธรรมในจังหวัดราชบุรี การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก พระภิกษุสงฆ์ นักวิชาการ ประธานโครงการการลดต้นทุนการปลูกข้าว ผู้ใหญ่บ้าน ชาวนา จำนวน 10 ท่าน เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการทำวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัยพบว่า

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า การใช้พุทธธรรมในการแก้ปัญหาการลดต้นทุนการปลูกข้าวในจังหวัดราชบุรีได้พบว่า (1) ทำให้เกิดรูปแบบการลดต้นทุนการปลูกข้าวทำให้ลดต้นทุนได้จริงโดยอาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา (2) หลักธรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหาการลดต้นทุนการปลูกข้าวคือหัวใจเศรษฐกิจพอเพียง ขยันทำงาน รักษาสิ่งของไว้ เลี้ยงชีพชอบ และวางตัวให้เหมาะสม (3) และมีกระบวนการในการลดต้นทุนการปลูกข้าวโดยอาศัยคุณธรรมในการดำเนินชีวิตและอาศัยหลักทางสายกลางในดำรงชีพด้วยความขยันและไม่ประมาท ซึ่งทำให้ชาวนาในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และทำให้ประชาชนมีความสุขใจมากขึ้น และมีรายได้สูงขึ้น ทำให้ประชาชนย้ายถิ่นน้อยลง

คำสำคัญ : ต้นทุน, การลดต้นทุน, ข้าวไร่, พุทธวัฒนธรรม

ABSTRACT

The research entitled “ the cost reduction of rice plantation according to Buddhist culture in Ratchaburi province and the objectives of this research were (1) to study the model of cost reduction of rice plantation according to Buddhist culture in Ratchaburi province, (2) to study the integration of Buddhadhamma towards cost reduction of rice plantation in Ratchaburi Province, (3) to study the process of cost reduction of rice plantation according to Buddhist culture in Ratchaburi province. A research methodology was a qualitative research by collecting the data through the depth interview from the 10 community leaders , monks, academician, chairman of rice project and farmers as the key informants of this research.

The Findings of Research as follows :

From the depth interview found that the way to use the Buddhist culture to solve the cost reduction of rice plantation in Ratchaburi province , found that (1) it could really

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มจร

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มจร

reduce the cost of rice plantation , (2) Dhamma to use for solving the rice cost as the heart of millionaire name as working hard , assets keeping , right livelihood and life balance (3) had the process to reduce the rice cost by using Dhamma for living , using the middle way, working hard and no negligence. Therefore , it made the people in Banpong sub-district of Ratchaburi province happy and had high standard of living , had the harmony and happiness , high income and no migration problem any more.

Key Words : Cost, Cost Reduction, Rice Plantation, Buddhist Culture

1. บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยตามกระแสหลักโดยใช้ระบบทุนนิยมมักจะมุ่งเน้นการเจริญเติบโตเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งให้ความสำคัญต่อมิติความเป็นธรรมทางสังคมน้อยมากนอกจากนี้ยุทธศาสตร์การพัฒนาอาจให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีทางของความทันสมัย ให้ทุกคนมีชีวิตตามที่ต้องการไปสู่ความเป็นคนทันสมัย(Modern man) จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญนี้ส่งผลกระทบต่อภัยร้ายแรงไปสู่ประชาชนเกือบทุกระดับของสังคมไทย โดยการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองได้กลายเป็นปัจจัยดูดคนในชนบทให้อพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมือง เพื่อขายแรงงานส่งผลให้ชุมชนขาดศักยภาพในการร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มและทำให้เกิดการล่มสลายทางโครงสร้างวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งปัญหาสังคมเริ่มทวีความรุนแรงและมีจำนวนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม ปัญหาวิกฤตทางศีลธรรม หรือปัญหาสังคมอื่นๆที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ โดยพบว่าทุกวันนี้ประเทศไทยมีอาชญากรรมในอัตราสูงมาก การปล้น การจี้ ลักขโมยเกิดขึ้นอย่างมากมาย ภาคใดหรือคอร์ปชั่นสาเหตุมาจากทั้งปัจจัยภายในและภายนอก อันได้แก่ ความย่อหย่อนในศีลธรรมและคุณธรรม ความขาดแคลนรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ความอยากได้ใคร่ดีความกลัวว่าจะน้อยหน้าตนอื่นการแข่งขันในทางวัตถุ ความเคยชินและความคิดว่าคอร์ปชั่นเป็นเรื่องปกติ และปรากฏการณ์ในสังคมไทยยังพบว่าคนไทยหมกมุ่นในอบายมุข ปัจจุบันคนไทยดื่มเหล้าสูงสุดเป็นอันดับ 1 ในเอเชีย และติดอันดับ 1 ใน 15 ของโลก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่ประเทศอื่นมีแนวโน้มลดลง และยังพบว่าคนไทยนิยมเล่นการพนันและซื้อหวยอย่างแพร่หลาย (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2554) ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว เมื่อผนวกกับความพึงพอใจกับค่านิยมบริโภค ซึ่งแพร่หลายไปยังทุกระดับ ไม่ว่าผู้ใหญ่หรือเด็ก เมืองหรือชนบท จึงนำไปสู่ปัญหาต่างๆมากมาย อาทิ ปัญหาหนี้สิน ปัญหาความแตกแยกในครอบครัว และปัญหาอาชญากรรม

โดยในขณะนี้สังคมไทยกำลังเผชิญกับวิกฤตทางศีลธรรม ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วยังเป็นรากเหง้าของวิกฤตต่างๆ อีกมากมายในปัจจุบัน อาทิ วิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม วิกฤตทางการเมือง และวิกฤตทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงช่องว่างที่กว้างขึ้นระหว่างคนรวยกับคนจน และความขัดแย้งที่รุนแรงขึ้นภายในชาติ นอกนั้นวิกฤตศีลธรรมดังที่กล่าวมายังเป็นภาพสะท้อนถึงความล้มเหลวของสถาบันต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ในการเสริมสร้างศีลธรรมในสังคมไทย อาทิ ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และสถาบันศาสนา กล่าวคือ ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีหน้าที่ให้การหล่อหลอมเกลาทางศีลธรรมแก่ผู้คนโดยเฉพาะในช่วงต้นๆของชีวิต ในอดีตครอบครัวได้มีบทบาทอย่างสำคัญในการจรรโลงศีลธรรมทางสังคม แต่ปัจจุบันครอบครัวมีบทบาทลดน้อยถอยลงอย่างเห็นได้ชัด สำหรับชุมชนเองในอดีตครอบครัวถูกแวดล้อมด้วยชุมชน ชุมชนจึงมีความสำคัญรองลงมาจากรอบครัวในการหล่อหลอมเกลาศีลธรรมแก่บุคคลตั้งแต่เด็กจนโต การหล่อหลอมเกลาอันนี้อาจเกิดจากปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชน ซึ่งมีกฎดูแลเอาใจใส่ดูแลกันในฐานะเครือญาติกันหรือการนับถือเสมือนญาติพี่น้องกันทั้งหมู่บ้าน ประกอบกับวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน ซึ่งจากสภาพดังกล่าวได้เปลี่ยนไปอย่างแทบจะสิ้นเชิง ความผูกพันแน่นแฟ้น ภายในชุมชนได้จางหายไปมาก เศรษฐกิจสมัยใหม่ทำให้ผู้คนพึ่งพาตลาดและปัจจัยภายนอกมากขึ้น ผู้คนจึงเป็นอิสระจากชุมชนและใช้ชีวิต

ในลักษณะต่างคนต่างอยู่มากขึ้น และประเพณีต่างๆก็มีผู้คนเข้าร่วมน้อยลง เพราะไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ จึงมีอิทธิพลต่อสำนักศีลธรรมของผู้คนน้อยลง กล่าวอีกนัยหนึ่งกระแสการพัฒนาให้ทันสมัย ได้ทำให้ชุมชนอ่อนแอเป็นลำดับ ขณะเดียวบุคคลก็มีความเป็นปัจเจกชนมากขึ้น โดยชุมชนไม่สามารถควบคุมได้ตั้งแต่ก่อน นอกจากนั้นสถาบันศาสนาโดยเฉพาะวัด ที่มีบทบาทโดยตรงในการสร้างสำนักทางศีลธรรมของผู้คนในสังคม ได้ถูกแยกออกไปจากวิถีชีวิตของผู้คนทั่วไปบทบาททางสังคมที่วัดเคยมี ได้ถูกหน่วยงานอื่นดึงเอาไปทำ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล กรมประชาสัมพันธ์ กรมการปกครอง ผู้คนมีความจำเป็นเข้าวัดน้อยลง อีกทั้งวิถีชีวิตที่เร่งรัด ก็ทำให้มีเวลาน้อยลงที่จะมาวัด แม้แต่ในวันสำคัญทางศาสนาก็ตาม และสถาบันสุดท้ายที่ถือว่าเป็นการให้การศึกษาโดยตรงแก่ประชาชน คือ โรงเรียนและสถาบันการศึกษา ซึ่งพบว่าไม่ได้ช่วยให้ระดับศีลธรรมของผู้คนเพิ่มขึ้นเลย กลับลดลงไปอย่างเห็นได้ชัด ทุกวันนี้พื้นที่เสี่ยงได้รุกเข้าไปในโรงเรียนเพิ่มขึ้น ทำให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกลายเป็นเหยื่อ โดยที่ครูแทบจะไม่สามารถปกป้องได้

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ในรอบหลายทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ยึดการบริหารประเทศโดยใช้หลักทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ จึงได้รอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง เปรียบเสมือนรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันและหลักคิดสำหรับการบริการงานหรือพัฒนางานต่างๆ เพื่อนำองค์กรและชุมชนโดยรวมไปสู่ความยั่งยืนและความเข้มแข็งในระยะยาว ซึ่งการพัฒนาที่นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรได้นั้น จึงน่าจะเป็นการพัฒนาที่ทำให้ชุมชนมีพื้นที่ทางสังคมในการทำกิจกรรมสาธารณะมากที่สุด เพราะจะช่วยทำให้เกิดระบบความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพิ่มขึ้น จนชุมชนสามารถรวมกันเป็นปึกแผ่นได้ เพราะการทำกิจกรรมร่วมกัน (Collective actions) ของสมาชิกชุมชนเป็นการรวมพลังที่นำไปสู่การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มและองค์กรแล้วทำให้เกิดผลออกสู่การทำกิจกรรมสาธารณะ³

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันชุมชนเริ่มมีความอ่อนแอลง แต่ก็ยังคงมีศักยภาพที่จะสามารถนำพาให้ชุมชนพ้นวิกฤตตามกระแสการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่เขยื้อนรากลให้สังคมไทย ซึ่งประเด็นที่สำคัญที่ทำให้ชุมชนฝ่าวิกฤตต่างๆไปได้ คือ พลังชุมชนที่อาศัยหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ในการเรียนรู้ และการเรียนรู้ที่สำคัญคือการเรียนรู้ตัวเอง ชาวบ้านต้องหันกลับทบทวนรากฐานของตัวเอง และชุมชนโดยใช้หลักพุทธธรรมในการค้นหาเหตุแห่งทุกข์และปัญหาที่เกิดขึ้น ค้นหาภูมิปัญญาเดิมที่มีอยู่ในตัวเองและคนอื่น ๆ ในชุมชนเดียวกัน ซึ่งพลังชุมชน คนถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชน โดยเน้นย้ำให้คนมีจิตสาธารณะ มีศีลธรรม มีจริยธรรม อันเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิตและกิจกรรมต่างๆซึ่งมีหลายชุมชนที่เมื่อมีการหันหน้ามาร่วมกัน ปรากฏว่าสามารถลดปัญหาภายในชุมชนลงไปได้มาก เช่น อบายมุข ไม่ว่าจะเป็นการพนันหรือการดื่มเหล้าลดลง วัยรุ่นลดการมั่วสุมและทะเลาะกันน้อยลง นอกจากนั้นสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนก็ดีขึ้น เนื่องจากการร่วมมือดูแลรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรสาธารณะ มีการพัฒนาชุมชนร่วมกัน ซึ่งการที่ชุมชนร่วมมือกันได้นั้นเกิดจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่ม ซึ่งมีหลายลักษณะเช่น การทำโครงการสัจจะสะสมทรัพย์ การทำแผนชุมชน การอนุรักษ์ผ้าชุมชน เป็นต้น การได้ทำงานร่วมกันและเห็นผลสำเร็จได้ไม่อาจทำได้ด้วยตัวคนเดียว แต่เป็นการทำให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าของการร่วมมือกัน เกิดความไว้วางใจ การมีจิตสาธารณะที่อยู่บนฐานของจริยธรรม ศีลธรรม ในการทำให้คนมีศีลธรรมได้นั้นก็เพราะมีระบบเศรษฐกิจที่เกื้อกูลกัน หากต้องการชี้ให้เห็นว่าศีลธรรมของบุคคลนั้น นอกจากคุณธรรมภายในหรือจิตสำนึกแล้ว ยังต้องอาศัยเงื่อนไขทางสังคมหรือสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นองค์ประกอบด้วย หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ต้องมีระบบหรือโครงสร้างที่เกื้อกูลศีลธรรมหรือส่งเสริมให้คนทำดีได้ง่ายขึ้น ในขณะที่ชุมชนเองก็สามารถพึ่งตนเองได้ เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ (Paradigm shift) และเจตคติที่ดีต่อชีวิตและสังคม ตามกรอบแนวคิดและเป้าหมายของการพัฒนาประเทศในระยะพัฒนา

³ ประเวศ วะสี, ยุทธศาสตร์รัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ ., 2547

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2559-2565) ที่มุ่งพัฒนาประเทศสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (green and happiness society) ภายใต้แนวปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการพัฒนาทุน 3 ประการ คือ ทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งการสร้างความสุขให้เกิดขึ้นแก่คนและสังคมไทย⁴ และแนวทางการพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 11 ได้ให้ความสำคัญกับการเมืองระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนระดับรากหญ้า และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมมากขึ้น เน้นการพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูล ควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนในภาพรวมทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ที่อาศัยความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคมรวมพลังเพื่อให้เมืองและชุมชนมีความสงบ สะอาด ปลอดภัย ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และวิถีชีวิตมีความสุข เพื่อก่อให้เกิดเศรษฐกิจรากฐานที่เข้มแข็งและช่วยลดความยากจนที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้การเสริมสร้างทุนทางสังคมจะเป็นพื้นฐานหลักโดยต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพของคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีจิตสาธารณะและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง⁵

สำหรับแนวทางพัฒนาภาคกลางนั้น ปรากฏว่า ได้มีการกำหนดแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนโดยใช้หลักพุทธธรรมเพื่อให้ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาสถาบันของตนเองและสังคมโดยรวม โดยเน้นกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในครอบครัวและชุมชนภายใต้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา การส่งเสริมการรวมตัวของชุมชน ตลอดจนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน⁶ ซึ่งความเข้มแข็งของชุมชนประกอบด้วยปัจจัยสำคัญสองประการ คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิตของในชุมชน และการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆในชุมชน ซึ่งนำไปสู่การกำหนดตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนระดับความเข้มแข็งของชุมชนทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และระดับชุมชน นอกจากนี้ชุมชนเองย่อมมีความสัมพันธ์ทางสังคม ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของประเทศไทยทั้งนี้เพราะการเกษตรส่วนใหญ่ของประเทศปลูกข้าวเป็นพืชหลักซึ่งนอกจากข้าวจะเป็นอาหารหลักของคนไทยแล้วยังเป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้แก่ประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมากโดยในปี 2553 มีมูลค่าการส่งออกถึง 16819,34,057,22 ล้านบาท⁷ แม้ว่าปริมาณการผลิตข้าวของประเทศไทยจะมีแนวโน้มสูงขึ้นแต่เกษตรกรไทยกลับมีคุณภาพชีวิตต่ำฐานะยากจนและมีหนี้สินเป็นจำนวนมากในด้านการผลิตข้าวที่ผลิตได้ต่อไร่ส่วนมากยังมีผลผลิตต่อไร่ต่ำอยู่การผลิตข้าวในปัจจุบันเกษตรกรมีความจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมีมากขึ้นทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วยตลอดจนประสบปัญหาภัยธรรมชาติอาทิเช่นฝนแล้งน้ำท่วมวาทภัยการเกิดโรคระบาดศัตรูพืช เป็นต้น

จังหวัดราชบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีปัญหาในการดำรงชีพด้านการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกข้าวทำให้มีหนี้สินมากมาย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาทางในการแก้ปัญหา โดยใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเข้ามาช่วยชาวนาในจังหวัดราชบุรี มีคุณภาพชีวิตที่ดี สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และสังคมมีความปลอดภัย ซึ่งจังหวัดราชบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 100 กิโลเมตร มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประเพณีและวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์โดดเด่น และมีฐานเศรษฐกิจที่หลากหลาย รายได้หลักของจังหวัด คือ ภาคการเกษตร เป็นพื้นที่การพัฒนาตามแนว เชื่อมโยงถึงพม่า โดยจังหวัดราชบุรีมีลักษณะสำคัญที่น่าสนใจคือมีการรวมกลุ่มของศรัทธาหรือชาวบ้าน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ช่วยกันในการเข้าวัดทำกิจกรรมทางศาสนาการร่วมกิจกรรมในประเพณีพื้นบ้านเช่นระบบการเลี้ยงผีการดูแลรักษาป่าอันเป็นรากฐานสำคัญใน

⁴ อำพน กิตติอำพน,รายงานการสำรวจเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรุงเทพมหานคร 2547

⁵ คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรุงเทพมหานคร 2545

⁶ สันต์ สโรบล, วิถีวิถีเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชน บทสังเคราะห์วิจัยเพื่อท้องถิ่นในประเทศไทยและประสบการณ์จากต่างประเทศ, เชียงใหม่ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2549

⁷ กรมวิชาการพัฒนาคุณภาพของเด็กรายงานการควบคุมการสังเคราะห์รูปแบบการ .นเองได้ . กรุงเทพฯการศาสนา ., 2542

การเริ่มต้นการเสริมสร้างพลังทางศิลปวัฒนธรรมระดับบุคคลแล้วเชื่อมโยงกับการเสริมสร้างพลังทางศิลปวัฒนธรรมระดับสังคมเพื่อผลักดันให้เกิดสภาพแวดล้อมและระบบสังคมที่เกื้อกูลต่อวิถีชีวิตจิตสำนึกและความสัมพันธ์ที่ดีงาม ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าด้วยวิธีนี้จะเป็นส่วนช่วยให้สังคมในจังหวัดราชบุรีดำเนินชีวิตตามหลักพุทธศาสนาสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและการจัดการการลดต้นทุนการผลิตข้าวในจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาการบูรณาการพุทธธรรมในการลดต้นทุนการผลิตข้าวในจังหวัดราชบุรี
3. เพื่อศึกษากระบวนการลดต้นทุนการปลูกข้าวเชิงพุทธวัฒนธรรมในจังหวัดราชบุรี

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยเรื่องโครงการการลดต้นทุนการปลูกข้าวเชิงพุทธวัฒนธรรมในจังหวัดราชบุรีศึกษาขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหาได้แก่เพื่อศึกษารูปแบบการการผลิตข้าวแบบยั่งยืนตามแนวพุทธบูรณาการ
2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลได้แก่จังหวัดราชบุรีโดยศึกษากรณีโครงการนำร่องของชุมชนบ้านหนอง

ปลาหมออำเภอบ้านโป่งจังหวัดราชบุรีเท่านั้นและผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือปราชญ์ชาวบ้านผู้นำชุมชนพระสงฆ์และชาวนาในชุมชนบ้านหนองปลาหมอเป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็นดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย หลักธรรมในพระพุทธศาสนา
2. ขอบเขตด้านประชากรในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก

สำหรับประชากรในด้านการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง และแหล่งข้อมูลในการศึกษา ประกอบด้วย

1. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำเกษตรกร และชาวนา ของอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเจาะจงเลือกพื้นที่ คือ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา เริ่มตั้งแต่ตุลาคม 2557- เดือน กันยายน 2558 เป็นเวลา 1 ปี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) การรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่านในจังหวัดราชบุรี

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลสรุปการวิจัยการลดต้นทุนการผลิตข้าวเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดราชบุรี จากการศึกษาวิเคราะห์หลักการทำนาโดยวิธีการลดต้นทุนการผลิตข้าวเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้สรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 สภาพปัญหาการทำการเกษตรที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทำให้เกิดแนวคิดที่มุ่งแสวงหาทางออกให้แก่สังคมในด้านการเกษตรได้มีทางเลือกใหม่ ๆ เกิดขึ้น ซึ่งปฏิเสธแนวคิดการทำการเกษตรแผนใหม่ แม้ว่าเกษตรแบบเคมียังคงเป็นกระแสหลักของระบบเกษตรของประเทศไทย แต่แนวโน้มของการทำเกษตรกรรมเช่นนี้ กำลังทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง โดยปัจจุบันเกษตรกรรมทางเลือกได้กลายเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมเพิ่ม

มากขึ้น เช่น เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรยั่งยืน เกษตรผสมผสาน พุทธเกษตร และ เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

การเกษตรแนวพุทธ เป็นการลดต้นทุนการผลิตข้าวเชิงพุทธบูรณาการ ถือว่าเป็นเกษตรทางเลือกที่อิงกับธรรมชาติโดยอาศัยหลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในการดำเนินชีวิต โดยมีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดในการดำเนินชีวิตที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสามารถอยู่กับธรรมชาติได้อย่างสมบูรณ์ ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การลดต้นทุนการปลูกข้าวเป็นเกษตรที่มีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยทางผลผลิตต่อผู้บริโภค และบูรณาการกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ทางเกษตรและคำนึงถึงความคุ้มค่าที่ได้รับ

5.1.2 วิธีการทำนาข้าวตามวิถีพุทธ เป็นแนวคิดทางเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นลักษณะเด่นของเศรษฐกิจตามวิถีพุทธ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. เป็นหลักคิดตามแนวการสอนของพระพุทธศาสนา โดยกรอบของศาสนธรรมเป็นปัจจัยของประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งพระพุทธศาสนาสอนให้ ขยัน อดทน ส่งเสริมความ หักความเห็นแก่ตัว มีจิตอาส สอนให้คนเป็นคนดี มีเมตตา มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต เห็นแก่ส่วนรวม มีสัมมาทิฐิ เป็นต้น

2. มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากมายที่สามารถนำมาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตของประชาชนได้ เพื่อให้การดำรงชีวิตมีความสุขและพ้นทุกข์

การดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเองของประชาชนในประเทศไทย อีกทั้งการศึกษาหาความรู้สร้างนิสัย ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ประหยัด อดออม แบ่งปัน มีเหตุผลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ อาศัยความรู้รอบตัว โดยอาศัยวิถีทางธรรมชาตินในการพึ่งพาและกันอย่างสมดุล ทำให้เกิดความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน

3. เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุล นับตั้งแต่การใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างสมดุล ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางกายภาพที่เป็นวัตถุ เงินทุน ระบบนิเวศวิทยา ทรัพยากรทางสังคมวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ ค่านิยม อย่างเป็นองค์รวมภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลมากกว่าการเน้นการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ

4. เป็นการมุ่งเน้นเป้าหมายของกิจกรรมการพัฒนาโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมด้วยการมองโลกแบบองค์รวมเพื่อให้ผลของการพัฒนาเกิดประโยชน์ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม เพื่อความเชื่อมโยงสัมพันธ์ที่คำนึงถึงอนาคตวันข้างหน้ามากกว่าปัจจุบัน

5. เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้มีคุณธรรมกำกับความรู้ในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้เพราะคนที่มีคุณภาพจะสามารถใช้สติปัญญาในทางที่ถูกต้องมีเหตุผล และใสใจเรียนรู้ คิดค้น ปรับปรุงวิธีการ แนวทางในการจัดการทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม สมดุล แก้ไขข้อบกพร่องทั้งต่อตนเอง และสังคมโดยรวม ก็จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

6. เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาที่ก้าวหน้าอย่างมั่นคง โดยเริ่มจากการพัฒนาฐานรากของสังคม ด้วยการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับครอบครัวให้มีคุณธรรมและเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ก่อน แล้วจึงค่อยเพิ่มระดับการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ได้แก่การรวมกลุ่มอาชีพ โดยการจัดระบบการออม การจัดสวัสดิการของชุมชนอย่างมีคุณธรรมและสร้างเครือข่ายในชุมชนขยายไปสู่สังคม จะทำให้การพัฒนาไปถึงประชาชนส่วนใหญ่โดยตรง การพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนดังกล่าว จะทำให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน ดังนั้น การทำพุทธเกษตรตามหลักพุทธธรรมในเชิงพุทธวัฒนธรรมนั้น เป็นการนำเอาหลักพระพุทธศาสนามาใช้ในการทำเกษตร ซึ่งหมายถึงทางสายกลาง เพื่อการอยู่ดีมีสุข การอยู่ดีกินดี เรียกว่าหัวใจเศรษฐกิจ ได้แก่ อุ อา กะ สะ

การลดต้นทุนการปลูกข้าวตามแนวพุทธวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนา เป็นแนวคิดในการพัฒนาสังคมและชุมชน โดยเน้นทำการเกษตรแบบเรียบง่าย ตามแบบวิถีชีวิตของคนไทยที่เรียบง่ายงดงามและสมถะ เป็นการเกษตรที่ยึดหลักการของเกษตรธรรมชาติ ประสานกับการดำรงชีวิตตามแนวพุทธศาสนา ไม่ได้เน้นการใส่

ปุ๋ยเคมี ไม่เน้นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ไม่เน้นการทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่เน้นการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ยึดหลักธรรมชาติของสังคมไทยที่มีความสุขช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้ออาทรต่อกัน และยึดหลักพุทธธรรมในพระบรมพุทธานุภาพในการดำเนินชีวิตและการเกษตร เพื่อจะได้มีความสุข ในสังคมเกษตรตามแนวพระพุทธศาสนานั้น เป็นสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน สังคมจะอยู่ดีมีความสุขได้ จึงเกิดแนวคิดในการพัฒนาคนและสังคมจะต้องยึดหลักพระพุทธศาสนาเป็นมรรควิธีในการแก้ปัญหา จะต้องยึดหลักพุทธวิธีในการแก้ปัญหาของเกษตรกร เพราะเกษตรกรและภาครัฐยังขาดแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพราะขาดคุณธรรมและจริยธรรมเป็นอย่างมาก จำเป็นจะต้องยึดหลักพระพุทธศาสนาในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหาของเกษตรกรไทย เช่น หลักสงเคราะห์ซึ่งกันและกันเพื่อสามัคคีในหมู่คณะ ต้องอาศัยหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ สังคหวัตถุ 4 ได้แก่

1. ทาน การให้ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
2. ปิยวาจา การเจรจาที่สุภาพ
3. อตถจริยา การประพฤติปฏิบัติที่ดีเป็นประโยชน์ต่อสังคม การบำเพ็ญตนช่วยเหลือสังคม
4. สมานัตตตา การประพฤติปฏิบัติเสมอดันเสมอปลาย มีความซื่อสัตย์ต่อกัน ซึ่งสังคมจะอยู่ดีมีความสุข

อยู่ได้ ต้องอาศัยหลักธรรมช่วย

6.1.3 ปัญหาอุปสรรคสำคัญในด้านต่าง ๆ จากการทำนาของเกษตรกร พอสรุปได้ดังนี้

เกษตรกร

1. มีความรู้ต่ำ ซึ่งหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่จบชั้นศึกษาภาคบังคับ
2. ไม่มีการจดบันทึกรายรับรายจ่าย
3. มีภาวะหนี้สิน
4. ไม่มีที่ทำกิน
5. บางส่วนติดอบายมุขและการพนัน
6. มีค่าใช้จ่ายสูงแต่รายได้ต่ำ
7. มีการอพยพย้ายถิ่นมาก
8. สภาพการตลาดและราคาผลผลิตไม่จูงใจในการผลิต
9. ขาดการเข้าถึงข้อมูล
10. ขาดแคลนแรงงาน

ผู้นำชุมชน

1. ผู้นำบางส่วนมีความรู้ วิสัยทัศน์แคบเพราะมีระดับการศึกษาต่ำ และส่วนใหญ่มีอายุมาก
2. ขาดภาวะการเป็นผู้นำที่ดีและไม่เข้าถึงแหล่งความรู้
3. มีภาระงานมากจากหน่วยงานทางราชการและขาดความสนใจ
4. ขาดความเสียสละและการให้ความร่วมมือ
5. ไม่มีวาระ หรือหมุนเวียนการทำงาน ให้ความนับถือกันตามระบบอาวุโส และมีความเกรงใจกัน

รวมถึงปัญหาทัศนคติด้านการยึดติดว่าข้าวที่แข็งแรง คือ ข้าวที่มีสีเขียว ทำให้เกษตรกรไม่สบายใจเมื่อเห็นข้าวไม่เขียว เมื่อเทียบกับการทำนาเคมีที่ผ่านมา ทำให้มีความต้องการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเร่งใบให้เขียว ซึ่งต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ

ปัญหาความไม่มั่นใจในการคุมหญ้า เนื่องจากเกษตรกรมีความกังวลเรื่องหญ้า ซึ่งเป็นปัญหาหลักในการทำนาข้าว เพราะการทำนาหว่าน ทำให้การกำจัดหญ้า ไม่สามารถทำได้ดีเท่านาดำ ปัญหาความไม่มั่นใจในการปราบแมลงศัตรูพืชด้วยวิธีการทางธรรมชาติ เนื่องจากเกษตรกรไม่มีความเชื่อมั่นในการใช้วิธีการทาง

ธรรมชาติเพื่อปราบแมลงศัตรูพืช เช่น เพลี้ยกระโดด หรือหนอนกอ เพราะมีความเคยชินกับการใช้สารเคมีและคิดว่าได้ผลมากกว่า รวมทั้งเพื่อนบ้านรายอื่น ๆ นิยมใช้สารเคมี ทำให้เกิดปัญหาความล้มเหลวเพราะใช้วิธีการแก้ปัญหาไม่เหมือนคนอื่น รวมถึงกลัวไม่ได้ผล

ภัยจากธรรมชาติ

ปัญหาภัยพิบัติเป็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อประเทศ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและระบบนิเวศมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเสื่อมโทรมส่งผลให้ภัยพิบัติทางธรรมชาติรุนแรงมากขึ้น ทั้งการเกิดอุทกภัย ดินถล่ม ภัยแล้ง รวมถึงเกิดโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด ซึ่งสถานการณ์ภัยพิบัติได้สร้างความเดือดร้อนต่อเกษตรกรและประชาชน และสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะภาคการเกษตรที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เพราะพื้นที่การเกษตรและผลผลิตการเกษตรจะได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี ทำให้เกษตรกรสูญเสียรายได้และขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

สภาพปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการเกษตรโดยทั่วไป มีดังต่อไปนี้

1. ปัญหาภัยแล้งฝนทิ้งช่วง
2. ปัญหาอุทกภัย
3. ปัญหาศัตรูพืชระบาด

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาตินั้นถือว่าเป็นปัจจัยหลักในการประกอบอาชีพทางด้านเกษตร ผลผลิตทางการเกษตรขึ้นอยู่กับธรรมชาติ นั่นคือ สภาพดิน แสงแดด น้ำ และอากาศ ถ้าสภาพทางธรรมชาติไม่เอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตรแล้ว ผลผลิตที่ได้ก็จะได้ไม่เต็มที่หรือทำให้ผลผลิตเสียหายไม่คุ้มทุนต่อการลงทุนปลูกข้าว

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการทำนาโดยการลดต้นทุนการปลูกข้าวเชิงพุทธวัฒนธรรมของตำบลหนองปลาหมอ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ทำให้เกิดรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้หลักคิดทางพระพุทธศาสนาซึ่งใช้ธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นเข็มชี้้นำในการลดต้นทุนในการปลูกข้าวซึ่งสามารถลดต้นทุนการปลูกข้าวได้จริงและสามารถจะพึ่งพิงตัวเองได้ โดยไม่ต้องอาศัยตลาดการค้าต่างประเทศเป็นสำคัญโดยใช้รูปแบบพุทธวิธีดังนี้ รูปแบบพุทธวัฒนธรรมกับการลดต้นทุนการปลูกข้าว

6.1 การลดต้นทุนการปลูกข้าวตามหลักพุทธวัฒนธรรม

เป็นการนำเอาหลักพระพุทธศาสนาใช้ในการทำการเกษตร ซึ่งหมายถึงทางสายกลาง(มัชฌิมาปติปทา) เพื่อการอยู่ดีมีสุข การอยู่ดีมีสุข เรียกว่าหัวใจเศรษฐกิจ ได้แก่ อุ อา กะ สะ ซึ่ง รูปแบบพุทธวัฒนธรรมกับการลดต้นทุนการปลูกข้าว

การลดต้นทุนการปลูกข้าวตามหลักพุทธวัฒนธรรมเป็นการนำเอาหลักพระพุทธศาสนาใช้ในการทำการเกษตร ซึ่งหมายถึงทางสายกลาง(มัชฌิมาปติปทา) เพื่อการอยู่ดีมีสุข การอยู่ดีมีสุข เรียกว่าหัวใจเศรษฐกิจ ได้แก่ อุ อา กะ สะ

1. อุ = อุภูฐานสัมปทา : การช่วยเหลือตัวเอง พึ่งพาตัวเองโดยอาศัยสารเคมีให้น้อยที่สุด พึ่งพาตลาดในประเทศให้มาก มีความขยัน อดทน พยายามทั้งทางกายและใจในการประกอบอาชีพทำนาด้วยความขยันขันแข็งอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนในการทำอย่างเป็นระบบ รวมถึงวิเคราะห์ตลาดในการทำนาอย่างชาญฉลาด

2. อา = อารักขาสัมปทา : เมื่อหามาได้ ต้องรู้จักมีเหตุผลในการใช้จ่ายเงินที่หาได้อย่างชาญฉลาด และ รู้จักออมเก็บทรัพย์ไว้ ใช้ เท่าที่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือยในการใช้จ่ายในชีวิต รู้จักการรักษาทรัพย์สินในการทำนา ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ในการทำนา รวมถึงรู้จักเก็บพันธุ์ข้าวในการทำนาอย่างเป็นระบบในทุก ๆ ปี

3. กะ = กัลยามิตรตทา : การมีเพื่อนบ้านที่ดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คั่นคว่ำ ฝังรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการทำนา โดยมีเพื่อนบ้านคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้านข้อมูลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ไม่นำตัวเองไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ดีที่จะมีผลต่อการทำนา และ จะทำให้ประสิทธิภาพของคุณภาพในการทำนาดียิ่งขึ้น

4. สะ = สมนิวิตา : ความมีคุณธรรม จริยธรรม ดำรงชีวิตแบบเรียบง่ายอยู่อย่างพอเพียงห่างไกลจากอบายมุข การดำรงตนเหมาะสมไม่ฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมในการทำนาอย่างเป็นระบบ ดำรงตนในการเป็นชาวนาอย่างดีไม่ทำตนให้เป็นชาวนาที่เน้นกำไรเป็นสำคัญ และไม่ใช้ปุ๋ยเคมีมากเกินไป ทำนาผสมผสานกับธรรมชาติโดยการตระหนักถึงภัยร้ายที่จะทำลายทรัพยากรธรรมชาติในอนาคต การลดต้นทุนการปลูกข้าวตามแนวพุทธวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนา เป็นแนวคิดในการพัฒนาสังคมและชุมชน โดยเน้นทำการเกษตรแบบเรียบง่าย ตามแบบวิถีชีวิตของคนไทยที่เรียบง่ายงดงามและสมถะ เป็นการเกษตรที่ยึดหลักการของเกษตรธรรมชาติ ประสานกับการดำรงชีวิตตามแนวพุทธศาสนา ไม่ได้เน้นการใส่ปุ๋ยเคมี ไม่เน้นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ไม่เน้นการทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่เน้นการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ยึดหลักธรรมชาติของสังคมไทยที่มีความสุขช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้ออาทรต่อกัน และยึดหลักพุทธธรรมในพระบรมพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตและการเกษตร เพื่อจะได้มีความสุข การอยู่ดีมีสุขเกิดขึ้นได้จากหลักหัวใจเศรษฐกิจพอเพียง วัฒนธรรม จะทำให้ลดต้นทุนการปลูกข้าวได้อย่างเป็นรูปธรรมและ สอดคล้องกับที่ สวิต แสงตะคร้อ กล่าวว่า แนวทางสร้างความยั่งยืนให้แก่อาชีพการทำนา ควรยึดหลักปฏิบัติ ดังนี้

1. ควรมีการรวมกลุ่มกันผลิต 2. เน้นการทำเกษตรแบบครบวงจร 3. การหันมาลดการใช้ปุ๋ยและสารเคมี 4. ประยุกต์ใช้น้ำหมักจากพืชและซากสัตว์ทุกประเภท 5. ควรนำปุ๋ยอินทรีย์เข้ามาใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมี 6. ชาวนาควรเป็นเจ้าของที่นา 7. ควรสร้างเครือข่ายเพื่อทำการตลาดเองเพราะวิธีการเหล่านี้จะเป็นบันไดที่นำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างแท้จริง และพ้นจากอากาศเอกสมเดช สุขเรืองรอง กล่าวว่า เส้นทางทำนาแบบยั่งยืน ชาวนาต้องรู้จักประยุกต์ในการใช้แนวทางวิถีพุทธในการดำรงชีพเพื่อความสุขและยั่งยืน

6.2 ข้อเสนอแนะ

นโยบายจากภาครัฐ

1. กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาข้าวของประเทศ
2. ดำเนินการบูรณาการแนวทางมาตรการ แผนงานและงบประมาณกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาข้าว
3. จัดระบบการประสานงานและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อกำกับดูแลและเร่งรัดการดำเนินงานของส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย พร้อมทั้งกำหนดงานของส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ให้มีความเหมาะสม
4. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือบุคคลเพื่อมอบหมายให้ดำเนินการได้ตามที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อช่วยปฏิบัติงานส่งเสริมและพัฒนาข้าวตามความเหมาะสม

6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาในระดับมหภาค คือในระดับกว้างทั่วทุกภาคของประเทศไทย จะได้เข้าใจสภาพปัญหาของชาวไทยในระดับประเทศมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ ยศไกร. อาชวาคณชาวยอบ: พลังชุมชนอาชวาคในยุคการเปลี่ยนผ่าน. เอกสารประกอบการ (2548).
- สมมนาเชิงวิชาการเรื่อง สหการวิทยาการในศตวรรษที่ 21, โครงการปริญญาเอกสหวิทยาการ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (อัสสำเนา) (2548).
- กรมวิชาการ.. การฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.(2541)
- กรมการพัฒนาชุมชน. คู่มือปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือน. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน..(2549).
- กระทรวงมหาดไทย. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์: โครงการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการจัดตั้งทำตัวชี้วัดประสิทธิภาพบริหารงาน. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2547).
- กระทรวงมหาดไทย, คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.(2550).
- กระทรวงสาธารณสุข. (ม.ป.ป.). แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554. เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ.22554 จาก <http://www.moph.go.th/other/inform/plan10.doc>
- กฤษฎา บุญชัย. ประชาสังคม: พื้นที่สาธารณะของฉันท (ประชาชน)ที่จะจัดการกันเอง. ประชาคมรากหญ้า ขบวนการคนกล้า สร้างบ้าน วันใหม่ ประสบการณ์จริงจากชุมชนเข้มแข็งระดับตำบล 4 ภาค. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.(2542).
- กาญจนา แก้วเทพ. การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ: สภาคทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา. (2538).
- กานต์สุดา มาหาศิริานนท์.). การนำเสนอระบบการจัดการความรู้สำหรับองค์กรภาคเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.(2546)
- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง.. ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมเป็นสังคมที่ดีงามและอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์.(2550)
- กิริติ ยศยิ่งยง. การพัฒนาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพฯ: บางกอกบล๊อค.(2542).
- _____ การจัดการความรู้ในองค์กรและกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้(ประเทศไทย). (2549).

รายงานสืบเนื่องจากการประชุม งานประชุมวิชาการระดับชาติ

MCU CONGRESS II

“คุณภาพอุดมศึกษาไทยในยุค

THAILAND 4.0”

30 เมษายน 2561

ณ ห้องเธียร์เตอร์ B คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอยางน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา